

Yelivó Kutoluú

Taabáaló ge Yelivó ná waagálíná bokóni bosúu naa na Adówá balawótáá. Kúbóni weení weegédé we níbááwu né ge bányaá sisu: wúro Đáam. Bidekéé nabúru waagágúsí ná yi Taabáaló; farum-dée cáadi-daá ge háli wogóni itála nána.

Tó, busogóni sáati nakúru né, takáasi nakúru wogóni kínmám we, a urú wánnyaadí, izíre wénzee ku na batalaná yi lákóta; bulé babaasí, alaa-dée kiyaku féyí fáya.

Tunawá turíja tiyéle balá lomaazé sisu: asée benbé boodúu bakálu níbááwu-jó.

Kúbóni wúro Đáam umú íbá igée faqú kúbóni ge, biyéle bilá jáasa.

Tó, igoma wándalí nánaamú né, na iyéle balá we kíqím beji bawí. Igoma beím bángagurúu bedée né, na bóndóm sisu: benbé bóbo yeli-nvóo-dée boyuú nabúru na beqée. Bináa baaján babisíná nánaamú bányaá sisu yeli-nvóo-dée.

Tó, anasáará konidé-daá ge ilé waabisíná Yelivó háli sinje.

Kúbóni wúro Aliyásim ízá-daá ge yelivó wogóni tisúu níbááwu-jó cé. Ilé umú dudu igée faqú ge fáya níní; bidée sáati né, faránsi ízá-daá nblé.

Yelivó kowurobóni kée turu lube ge.

1. Wúro Đáam-dée
2. Wúro Aguríjádée
3. Wúro Jíkpa-dée
4. Wúro Túu-dée
5. Wúro Caá-jóbó-dée

6. Wúro Búkari-dée

7. Wúro Atyáasım.

Wúrowá wenbá béndjii Yelínwó kowuráti, háli ngbóo ngóni sinje né ndj,baa awení na idée kowurobóowó.

1. Wúro Đáam-daá	Wúro Đáam-dée
2. Wúro Akpó	Wúro Agirijá-dée
3. Wúro Jíkpá	Wúro Jíkpá-dée
4. Wúro Túu	Wúro Túu-dée
5. Wúro Zamaaró	Wúro Caá-Jób-dée
6. Wúro Bujwóo kazóo né	Wúro Búkari-dée
7. Wúro Atyáasım	Wúro Atyáasım-dée.

Yelínwó kowuráti né béndjii ge bika bíngéé. A ade weedj, na isóódaá idi. Lizási wensí sɔwe Yelínwó né ndj:

-Kóowó abaalú na kóowó alú. Silé umú sínverii téédı-rɔ; bika téédı ıwó alaafıya. Bánlaá kóowó abaalú féwu, bika baláa alú kelimbíre

-Sú dɔgoré: kelé kónɔnáa tééwu, bika kónɔwúu kudómını téédı-daá. Kelé né, bónzuwúu ke kelimbíre.

-Kóbúrúsı: kelé kénverii téédı-dée alaafıya-rɔ; bónzuwúu kelé dɔɔ kelimbíre.

-Đujɔreyó: lızóo kam né, kónɔnáa tééwu téédı daá, bika kídjım ılá fásı-daá. Bónzuwúu kelé dɔɔ kelimbíre.

Kangara né, kilé kígée telúu ge kúbɔngı. Bányaá sısı: telúu né, kadarɔ fáya ńga ge bigée. Đoo wúro Đáam ızá-daá ge kadarɔ kem

kɔwe, háli sinje. Amá Yelínwɔ kíbínɔɔ kɔgɔwe. Amá, abigée bozɔléé kídée bukááta, bónboɔɔ ná ge bika batírí kɔ, na baní wentí tɔwe né, bika balá na téédí ɔwɔ alaafíya.

Móóláwá baasí, séédí ndí-ndí ge Yelínwɔ:

-Níncéewá

-Lááwu-bíya

-Kóólíwá

-Sandúwá

-Bóóɔwá

-Gurumáwá

-Díkéeńíwá

Séédíwá tuń né, ɔoo wúro ɔáam ɔzá-daá ge turíɔa tiyóózi.

Tóo, wenbí Yelínwɔ kée bi né nbulé.

Mogoobíya aláa na abaaláa Tem kalaɔáa tákaraɔá kɔna kigée kúnvulísi ɔáázá-ɔɔ ge.

Kínwílí ɔáa caanadɔm wenti ɔoo ɔájaájaanáa waalá bi ge ɔédeé tɛenólási woozúu susuwúu né.

Amá, ɔénveerim mí sɔsɔ téédí ɔkɔ ge ɔánbuzi ɔɔmáa. Bilé né, a weeni ɔnyɔ sɔsɔ ɔwená bidée ɔáfúlúɔe téédí natóru-rɔɔzɔ né, wánbuzi ɔkáɔmaa ɔáa wenti turíɔa tɔwe né, bika ɔíbízɔ ɔnyóózi ɔlɔ náɔnɔa tɔganaá ɔánlań ti né.

Múgoobú Caagbara Sɔɔli Ngoobú

Yelivó-dée Kutoluú

«Histoire du village de Yelivo »

1re édition par EDITEM en septembre 1990.

3ème édition ressaisie par CLTem en 2024.

Impression numérique sur www.tembiya.net

Dépôt légal 2ème trimestre 2024

Comité de Langue Tem, BP 200, Sokodé, TOGO

Pres.CLTem@gmail.com